

IRODALOM

Kiss Endre : A kommersz maszkjában...

Egy Werfel-regény mérlege a Monarchiáról

Franz Werfel *Érettségi találkozó* (1928) című regénye¹ több szempontból is megkülönböztetett figyelmet érdemel. A széles körben és nem is mindig alaptalanul kevésre becsült, sokarculatú és sokirányú érdeklődésű író ebben a regényében nyaktörő mutatványra vállalkozott: konvencionális, mai szóhasználatl szólva, *nem pejoratívan értett kommersz regényvállalkozásban* egzisztenciális mélységű, a századelő békevilágának egészét mérlegre tevő *remekművet* akart alkotni. A rendkívüli siker körhíntája – két korszakban – már valóban be is indult. Az 1928-as első kiadást azonnal utánnnyomás (50 000 példányt jelentett ez!), s egy a Zsolnay-kiadás svájci leányvállalata kiadásában utánnnyomott, további példányszám-megjelölést nem tartalmazó utánnnyomás követte még ugyanabban az évben. De a regény sikerével tisztában lehettek a német irodalmi piacot figyelemmel kísérő más irodalmak képviselői is. 1929-ben már olvasható *Az érettségi találkozó* magyarul is. *Dormándy* László nyelvi hibáktól sem mentes fordításában, akinek magyar szövege félreismerhetetlenül a sebes munka, a gyors piacradobás szándékának jegyeit viseli magán. Mindebből nyilvánvalónak tűnik a következtetés, hogy mind a németországi, mind a magyarországi kiadási politika nagy sikert várt a könyvtől. Előlegezve a regény tartalmi irányultságát, az előlegezett kivételes sikert semmiképpen sem az igénytelen fél irodalmiság szférájába helyeznénk, hanem – éppen ellenkezőleg! – e jeleket úgy értelmezzük, hogy kiadói az Első Világháborút követő történelmi kulcsregény, német sorsregény (-dráma) újabb változatát láthaták benne, a *Nyugaton a helyzet változatlan*, a *Hinkemann* méltó társát. Nem elég világosak a regény sorsának ekkori meghatározó további eseményei, meddig tartott ez a majdnem függőleges emelkedése, mikor és főképp milyen okokból lassult le, torpant meg ez a mozgás.

Az érettségi találkozó ezen kívül még egyszer eljutott a század német sorsproblémái *reprezentatív* kifejezésének küszöbére. Minden kétséget kizáróan árulkodik erről a Samuel Fischer – Kiadó egyik belső terjesztésű, könyvtári forgalomba nem kerülő, évszám nélküli gépiratos kiadványa, mely *Az érettségi találkozó* színdarabváltozatát tartalmazza. A színpadi adaptációt Bus Fekete László és felesége (M. Bush-Fekete) készítette el. A Bevezető már a színházi előadás szerzői jogának szembeszökő és többszörös biztosításával is kifejezésre juttatta, hogy kiadói egyáltalán nem tartották lehetetlennek a mű hatalmas színpadi sikerét, s elvárásaik motívumait is nyíltan kimondják: „Mivel azonban a téma időtlen, a darabot károsodás nélkül játszhatjuk harminc évvel később is, a keretcelekményt a jelenben, a gimnáziumi múltat a harmincas évek elején. S (...) egy német város is pótolhatja az osztrák vidéki várost.”²

E színpadi-kiadói célzatú megjegyzésre a későbbi elemzés során is vissza kell gondolnunk, hiszen nagy tudatossággal (és ebből következően pragmatikus, azaz nem kizárólag esztétikai intenciókkal) gondolták végig a regény logikáját, s egész választásukkal hitet tettek *Az érettségi találkozó* reprezentativitása mellett. Külön érdekessége a színpadi változatnak, hogy dramaturgiája a németnyelvű intellektuális színjátszás előzményének tekinthető, s ily módon színháztörténeti jelentősége is van.

Amikor *Az érettségi találkozó*t majdnem-remekműnek, ráadásul olyannak tekintjük, amelynek esztétikai érdemein túlmenően kor- és kultúrkritikai, konkrét adottságainak feltételei között filozófiai, történelmi és diagnosztikai értéke is van, természetesen nem feledkezünk el Franz Werfel művészetének rendkívüli sajátosságairól, szélsőségeiről. A Werfelt mind a mai napig övező általánosan uralkodó negatív értékítéletet nagy vonalakban helyesnek is tartjuk, Musil Feuermaul-ja, mint Franz Werfel megfelelője *A tulajdonságok nélküli emberben*, Alfred Polgar vagy éppen Karl Kraus szenvedélyes és gúnyos kritikája lényeges vonásokat mutatnak fel Werfel pályájából. Mindezekon kívül e sorok írója ráadásul még részese is egy olyan Kafka-kutatásnak, mely már megnyugtató módon tisztázta, hogy Franz Werfelt kell keresnünk Josephina, az „egerek énekesnője”-nek karkai alakja mögött is. *Az érettségi találkozó* iránti nagybecsülésünk tehát nem kívánja alapvetően újra átértékelni a Werfelről kialakult kritikai közfelfogást. Mindamellelt kötelességünk, *éppen ezért* kötelességünk, hogy a mű művészi színvonalára külön is felhívjuk a figyelmet. A mű iránti megbecsülésünket még fokozza, hogy úgy kellett meggyőződünk a regény színvonaláról, továbbá arról a tényről, hogy a nívó tudatos művészi erőfeszítés eredménye, hogy azzal egyidejűleg már a regény felépítése világossá tette: Werfelnek nem lehetett sok illúziója afelől, hogy rendkívüli erőfeszítéseit a magasabb irodalmi véleményalkotás honorálni fogja, hiszen az, ami valóban nagyszerű művében, *többszörösen is el van rejtve* a

¹ Tanulmányunkban a következő kiadást idézzük: *Der Abituriententag*. Ungekürzte Neuauflage, Frankfurt am Main, 1977.

² *Der Abituriententag*. Schauspiel von M. und L. Bush-Fekete nach dem Roman von Franz Werfel. Übersetzt von Gina Kaus. é.n. 3.

regényírói konvenciók felszíni rétegei alatt. Példaként csak a hosszú és rendkívül szokványos bevezetőre, az érettségi találkozó előkészítésére utalunk, amelynek professzionista konvencionálitása egyhamar elúzi a magasrendű esztétikai elvárások beállítódási normáit, aminthogy arra is gondolnunk kell, hogy olyan regénytoposzokat választ (az ún. diák – és egyben igazságszolgáltatási – regény), amelyek konvencionálitása azokban az években nagyobb szinte nem is lehetett volna.

Az alkotói heroizmus magatartása körvonalazódik: *a szerző rendkívüli erőfeszítésre vállalkozik, de ezt egy több vetületben is szélsőségesen konvencionális keretben kísérel meg.* Ez mindenképpen kettős, sőt, egymásnak ellentmondó írói szándék, amelynek kézenfekvő magyarázata a kiadói nyereségre való törekvés lehetne, e magyarázat azonban nem feltétlenül elégíti ki. Werfel különös ambíciója az önmagával való szembenézésre megmutatkozik abban is, hogy ő maga, a *konvenciók elkötelezett hívének hírében álló író* ráadásul kritikusan tematizálja magában a regényben a konvencionálitás problémáját is. *A motívum önkritikus.* Az önmagával való erkölcsi igényű szembenézés gesztusát hordozó mivolta nem maradhatott kétséges Werfel: egyetlen olyan olvasója előtt sem, aki az író sorsának összefüggésébe helyezte a következő mozzanatot: „Mint minden hivatásban, az iskolában is létezik a konvencionálitás zenéje (eine Musik des Konventionellen). Az válik mintává, aki finom hallást fejleszt ki magában e zene harmóniája iránt, és alázatosan használja azt.”³

Werfel tehát szinte rendkívüli nehézségű kiinduló feltételeket teremtett magának ahhoz, hogy ambíciója nyilvánvalóvá váljék. Ha pszichológizálni akarnánk, kénytelenek volnánk azt mondani, hogy Werfel e regényben önkínzó, de legalábbis *önbüntető* alkotói feltételeket rótt magára.

Werfel írói szándéka valóban remekmű létrehozatalára irányult. Minden ezt alátámasztó részletet nem sorakoztathatunk fel. Mégsem hagyhatjuk említés nélkül a regény funkcionális, szükszavúságában rendkívüli ábrázoló erejű nyelvét, amelyből hirtelen gazdag és pregnáns megfogalmazások villannak ki. Így esik szó az érettségi találkozó szereplőinek bemutatásakor azokról, akik sikertelennek bizonyultak az életben, mint olyanokról, akik (magyarra nehezen lefordíthatóan) a „semmi fix alkalmazottjai a nem boldog kimenetel reményében” („Fixangestellte des Nichts auf unfrohem Ausgang”)⁴.

Sokrétű intellektuális reflexiót, nagy gesztikus értéket, kegyetlen (ön)jíróniát és inenzív szemléletességet egyesít az is, amikor Sebastian, *Az érettségi találkozó* főszereplője, a bevezető kihallgatás során elmerül saját szociális (ézelmű) bírói tapasztalatainak gazdag álarc-ruhatárába („...tauchte in die reiche Maskengarederobe seiner sozialen Richtererfahrung...”)⁵, vagy ugyancsak egy szereplő jellemzésekor az, hogy annak gesztusát a lealacsonyított (ember) fogát csikorgató határozatlansága-ként jellemzi („die zerknirschte Unentschlossenheit des Erniedrigten”)⁶.

Az ilyen, a konvencionális vagy egyenesen a kommersz irodalomra korántsem jellemző nyelvi találatok mellett ugyanolyan figyelmet érdemel az egyes szereplők jellemzése is. Werfel valóságos kis teljes portrékat ad az osztály egykori tagjairól. E jellemzések funkcionálisan maradéktalanul indokolják saját létüket, hiszen az évtizedek óta egymást nem látó emberekben a lelki dramaturgiával tökéletesen egybeesik a másik személyiségének, tulajdonságainak koncentrált végiggondolása. Werfel ráadásul a bemutató jelenetet úgy komponálja meg, hogy az egyes jellemzéseket más-más perspektívából közli, ami fokról-fokra intenzív és sokszínű csoportdinamikává olvasztja össze az egymástól már elidegenedett egykori társakat.

Az írói ambíció egyik további jól látható megnyilvánulását a regény terjedelmi arányai jelentik. Majnem teljesen pontosan egy negyede a szövegnek a jelenkori cselekményszál, az érettségi találkozó eseményei, a fennmaradó háromnegyednyi terjedelem a múltbeli eseményszor. Az arányok szimmetriáját fokozza és mintegy tudatosítja a két rész közötti váratlan perspektívaváltás: az egyes szám harmadik személyben közvetített cselekmény átvált egyes szám első személyűvé – ez ugyancsak nem szokásos eljárás a kommersz és konvencionális regényírásban. E változás keretét Sebastian naplóírása alkotja. Mind az egyes szám első személybe való átváltás napló-formája, mind pedig a regény végének írói megoldása (az ugyanis, hogy a gyilkosság vádjával előzetes letartóztatásban lévő Adlerről kiderül, hogy csak véletlen névrokona az egykori osztálytárs Adlernak, Sebastian szó szoros értelmében vett áldozatának, s így az egész megrendült, önmagával kíméletlen analízissel szembenéző napló érvényét veszíti, s helyre állhat a polgári világ rendezett hétköznapija) Werfelnek azokhoz a döntéseikhez tartoznak, melyek végsősoron megtörik *Az érettségi találkozó* remekműre valló részleteinek egységes ívét. Az tehát, hogy Werfel főhőse az események sodrában és egyben súlya alatt hirtelen átvált az egyes szám első személyű előadásra, nagyon sikeres írói megoldás, az azonban, hogy mindezt egy napló foglalja keretbe, majd pedig ráadásul a naplóírás kiváltó oka véletlennek bizonyul, s ezzel az egész katartikus dráma alapjait és indokát veszíti, már sokkal kevésbé ez. Itt egy tartalmi összefüggésben jelenik meg az *Az érettségi találkozó* sajátos kettőssége a nagy sors-regény és az izgalmas kolportázs között.

Az eddigi mozzanatokon kívül, azokat mintegy összefoglalandó, most végül a múltbeli történés utolsó éjszakai jelenetére utalnánk, amelynek egész, egyszerre kiszámított és kiszámíthatatlan eseményszorozata a nagy irodalom levegőjét árasztja. A

³ *Der Abiturentag*, id. kiadás 53.

⁴ Uo. 20.

⁵ Uo. 11.

⁶ Uo. 20.

nyelv, az arányok, a perspektívák, a tetőpontnak megkonstruált utolsó nagyjelenet minden kétséget kizáróan olyan mozzanatok, melyeknek a *nagy műre irányuló írói intenció híján való megszületése gyakorlatilag elképzelhetetlen*. Tézisünket tehát függetlenül a bizonyítás lerövidítésétől az eddigiek alapján igazoltnak tekintjük, az imént felsorolt mozzanatok egyértelmű írói intenciót, igényes írói koncepciót és sikeres megvalósulást mutatnak.

Második és lényeges tézisünk már nem a váratlan esztétikai minőségre, hanem korértelmezési dimenzióira vonatkozik. A *regény érvényes üzenetet hordoz a háború előtti kor egészéről, mégpedig közvetlenül a jellel közvetítve*.

Az *érettségi találkozó*, mint tárgy már önmagában is rendkívül szerencsésen fűzi egybe a korkritikai mondanivaló nélkülözhetetlen két *idő- és szemléleti* perspektíváját. Az érettségi kitüntetett ideje még Ausztria-Magyarország utolsó éveire esik, a találkozó pedig már a monarchia utáni korszak, maga a találkozó így mintegy *természetes szembesítése* a két korszaknak is. Nem szükséges külön írói figyelem ahhoz, hogy ez a szembesülés állandó téma legyen a regényekben, a társadalmi viszonyok, az utcakép, az egyes szereplők sorsának alakulása mind szüntelenül tematikusak, s mozzanataikból könnyűszerrel kiolvashatók azok a változások, amelyekkel a történelem a szereplők életére nézve járt.

Az *érettségi találkozó* egyben Werfel szellemi pályájának fontos állomása is, amelynek egyik legfontosabb önálló szövege éppen Ausztria-, azaz monarchia-képének alakulása. E regény rendkívüli helyet foglal el ebben a történelmi folyamat befolyásolta elmozdulásban. Az *érettségi találkozó* nem éri el a későbbi Werfel legendaépítő entuziazmusát Ferenc József Ausztriáját illetően, de a háború előtti kor elsüllyedt kozmosza már itt is éles konturokkal rajzolódik ki a szereplők tudatában. E pozíció nagyonis szerencsés a vágyott remekmű elérésére, s egybe is vág Kákánia megítélésének szinte fantasztikus változásaival a huszas évek elejétől a negyvenes évek közepéig, a sárga-fekete birodalom indulatos kritikájától kritikátlan kultuszig. A huszas évek végén (nemcsak Werfelnél) a múltbeli történet kritikája *egyensúlyban* van a jelen kritikájával, a jelen kritikája alakítja a múlt képét is, a két korszak sajátosan korrespondál egymással.

Múlt és jelen drámai, egzisztenciális súlyú pillanatban egyesülnek Sebastian Napló-jában. Valóságos vallomás ez, a monarchia gyermekének vallomása egy olyan pillanatban, amikor a múltban a monarchia és a jelenben a valóság még nem inog meg. Egzisztenciális megrendülés vezet Sebastian kezét (hangsúlyozza például, hogy gyorsírása szárnyal a papír fölött), az egzisztenciális pillanat lázas dinamikája a Napló-nak mindvégig alapvető ritmusa marad.

A Napló-ból a háború előtti világ belső dimenziói teljes élességgel rajzolódni kezdnek. A találkozó estéje már a jelenben is előhívja e rend körvonalait, a Napló-ban azonban teljessé válik. Mindenre vonatkozó, mindenkit érintő világrend ez, ami a világegyetem kozmikus rendjére emlékeztet, s egyben tipológikusan hasonlít az egykori Ausztria-Magyarországra visszapillantó írásművek alaphangjára is. Az *érettségi találkozó* azonban nem az élet egykori rendjét felidéző oldalában pillant meg a háború előtti világról alkotott üzenetét, hanem éppen a háború előtti világ *szabadságával való élni tudás vagy élni nem tudás* mozzanatában. Azt semmiképpen sem akarjuk állítani, hogy a szabadság e problémája ellényegtelenítene a rendet. A rend egy pillanatra sem tűnik el a regény rejtett (vagy nem is olyan rejtett) dimenzióiból, hierarchiája, szociális, társadalmi és politikai tagozódása olyan megfellebbezhetetlen realitást jelentenek, amelyről senki egy pillanatra nem feledkezhet meg. Mégsem e rendet tematizálja közvetlenül Az *érettségi találkozó*, hanem, mint már említettük, az azzal a szabadsággal való élni tudást, amit ez a rend a maga módján lehetővé tett.

Sebastian Napló-ja tehát a jelen-ben, Ausztria-Magyarország vége után született. Tárgya kizárólagosan Sebastiannak és Adlernek, a jelen idő bírójának és vélt vádlottjának páros kapcsolata. E kapcsolatban a Napló célratörően, a katartikus megrendülés éleslátásával, szenvedélyével, az önkritika, sőt, kimondhatjuk a szót, az önbüntetés ítélkező gesztusával tárja az olvasó elé.

A Napló természetesen bomlik ki Az *érettségi találkozó* addigi cselekményéből. *Mérhetetlen természetessége elfedi a benne artikulálódó perspektíva rendkívüliségét*, egyedülálló, még tipológiailag is számottevő jelentőségét. (In nuce a perspektíva kérdése önmagában jelzi Az *érettségi találkozó* rendkívüli helyzetét a tudatosan vállalt konvencionális és a titokban megcélzott remekmű között.) Üldözött és üldözőt, megsemmisítő és megsemmisített viszonyának, felemás és egyenlőtlen rajzát ugyanis nem egy egyes szám harmadik személyű írói ábrázolás, de nem is az áldozat szemszögéből látjuk, hanem a kínzó, a megsemmisítő perspektívájából, mégpedig ebben a kiválasztott és egyedüli pillanatban. Érdemes volna a huszadik századi irodalmiság egészében megfeleléseket keresni Werfel a választásához, e sorok szerzője e pillanatban egyetlen hasonló írói perspektívát nem tud felidézni.

Tipológiai érdekességén túlmenően foglalkoznunk kell a *perspektíva* regény-esztétikai és történelmi dimenzióival is. A történelmi vetület elsősorban Musil *Törless iskolaéveivel* való összehasonlításban szemlélhető, illetve szemléltethető. Egyrészt nem szabad elfelejtenünk, hogy Musil is Werfel éles kritikusai közé tartozott, aki a *Tulajdonságok nélküli emberben* nemes egyszerűséggel Feuermaul-nak titulálja a Werfellel azonosítható irodalmárt. A *Törless*-szel való összevetés így rendkívüli feszültségeket hordoz. A szemléltetést az írói becsületéért harcra szálló Werfel talán szándékosan is választ olyan tematikát, amelynek összefüggő mozzanatai szinte a *Törless* változatának tekinthető. Nos, Werfel szinte továbbfejleszti Musil módszerét,

amikor az üldöző és üldözött, a megsemmisítő és megsemmisített kapcsolatának dinamikáját nem egy harmadik szereplő, bármily kitüntetett perspektívájából mutatja be, hanem *magának az üldözőnek egy későbbi, reflektált és reflektáló szemszögből*.

Musil a fiatal *Törless* egész szellemi univerzumát ábrázolja, bonyolult és intellektuálisan differenciált szellemi profilt rajzol meg, amelyben Kanttól az irracionális számokig a modern gondolkodás számos határpozícióját építi be. Végso soron e szellemi arcél a maga módosulásaiban és változásaiban szerves része a regény perspektíva-rendszerének, amellyel Musil az üldöző és üldözött viszonyának megfelelő szellemi befogadását készíti elő, ill. teremti meg. Nem akarjuk Werfel regényét a Musilé fölé emelni, de a Napló perspektívája a leírásnak és értelmezésnek gazdagabb skáláját teszi lehetővé.

A Naplónak e visszapillantása, az egykori üldözőnek önmagával való leszámolása észrevétlenül válik két korszak konfrontációjává, analitikus mozzanataiban az írónak az 1914 előtti korszak egészével való számvetésévé. Elemzésünk abba a furcsa helyzetbe kerül, hogy érdeklődésének középpontjába nem e kapcsolat dinamikájának az elemzése áll (mint bevezettük: az üldöző ritka és kivételezett perspektívájából), hanem e viszony esszenciája, amelyet egynek tekinthetünk Werfel ekkori ítéletével az 1914 előtti világról.

Sebastian és Adler, a jelenkori bíró (az egykori üldöző) és a jelenkori vélt bűnös (az egykori áldozat) kapcsolatának dinamikája három nagy részre bomlik. A magunk részéről e három fázis egymásba való észrevétlen átmenetének írói ábrázolását ugyancsak kiemelkedő remeklésnek tartjuk, hiszen így a dinamika valóságos mozgássá alakul, az események egyre féktelenebb egymásra következője *a tragédia öntörvényűségének világszerűségét* rajzolja ki.

Az *első* szakasz Sebastian harca önmaga elismertetéséért egy olyan új gimnáziumi osztályban, ahol Adler tehetségét, emberi nagyságát társai a maguk reflektálatlan módján ugyan, de jó érzékkel már megéreztek és elismerték. E fázisban Sebastian voltaképpen nem Adler ellen, hanem önmagáért küzd, a dinamika egészének teljességében szemlélve nagy jelentősége van ennek az első szakasznak, hiszen ez teszi teljessé a küzdelem egész ívét, ez a kiindulás indítja el a rendkívüli a normálisban, az irracionálisban a racionálisban. A *második* szakaszban Sebastian tudatosan rombolja le Adler tekintélyét a többiek előtt, használja ki gyenge pontjait, alakítja úgy az eseményeket, hogy azok mind Adler ellen irányuljanak. Amíg az első szakaszban még önmagáért harcolt, most Adler elleni harcának motivuma is teljesen kicserélődik: innentől kezdve egy olyan érték ellen harcol, amelynek önmagával szembeni fölényét ismételtelen el kell ismernie. A kapcsolat ekkor szűkül le e páros dinamikává: a környezet, az osztály jelentősége rohamosan zsugorodik, a kulissza funkciójára redukálódik, mostantól kezdve a többiek már nem látják át Sebastian mesterkedésének igazi céljait és összefüggéseit. Sebastian hadat üzen egy olyan embernek, aki könnyen és elegánsan különb nála minden olyan területen, amelyeket az összevetés szempontjából maga Sebastian is fontosnak tart. E második fázis azonban még a közösség keretében zajlik, közös italozás, szórakozás, asztaltáncoltatás, a *Törless*-re is emlékeztető lelki és fizikai kínzások teszik ki tartalmát. E folyamat végeredményeképpen Adler végveszélybe kerül, Sebastiannak való kiszolgáltatottsága végletekig fokozódik. Ebben a helyzetben lép át e pszicho-dinamikai folyamat – ismét észrevétlenül – abba a *harmadik* szakaszba, amikor már nem csupán Sebastian tudja, hogy mit akar Adler szisztematikus lerombolásával, de már magukra is maradnak. Minél inkább kiszolgáltatottá válik Adler, Sebastian a menekülésnek annál kockázatosabb kiútjait ajánlja fel neki. *Az üldöző-üldözött viszonyt diabolikussá fokozva, e kiutak magvalósítása során egyre mélyebbre süllyeszti Adlert*. Valamit fel is fedez magában az Adler elleni kegyetlenségre vonatkozó hajlamából, váratlan, szinte improvizatívan kiszámíthatatlan lépései önmagát is meglepik, s ebben is Musil *Törless*-ére emlékeztetve veszi észre e dinamikán belül még némi rezignációval is, hogy mennyire nem érzi határokat a *normális* és a *kriminális* között. Így tolja Adlert fokozatosan az erkölcsi megsemmisülés irányába, hogy végül felkínálja neki egyedüli és végleges kiútként a menekülést, ami – s ez a legfontosabb – önmaga végső és vágyott célja is, hiszen akkor eltűnik világából az, akinek nagyobb értékét, karizmáját önmagának, az üldözés legszilajabb pillanatában is, mindvégig el kell ismernie.

Sebastian nem csak azzal van tisztában, hogy a nála különbet üldözi, de azzal is, hogy egyben a zseni ellen is harcol, sőt, azzal is, hogy *e harc végső célja már a másik megsemmisítése*. Jóllehet a regény kimenetele Adler elmenekülésével zárul, ami szintén egy módja a halálnak, az utolsó éjjel íróilag virtuózan megoldott kavargásában *közös öngyilkosság* elkövetésébe is belefognak, amelyet Sebastian végig azzal a tudattal csinál végig, hogy ő nem mérgezi meg magát teljesen.

A „karizma” – terminust ezért sem véletlenszerűen használjuk. Werfel (és Kafka) 1914 előtti Prágájában – az újabb kutatásokból a tényt magát már tudjuk, ha az értelmezés feladatai nincsenek is még kimerítve – mind Alfred, mind Max Weber munkái ismertek voltak, s e tudásanyag ismeretében egészen még azt sem tarthatjuk kizártnak, hogy Sebastian és Adler küzdelmének analitikus végiggondolása során Werfel élt a karizma-fogalom nyújtotta lehetőségekkel. Nem a bizonyítás, csak a továbbgondolás igényével jegyezzük meg itt, hogy a naplóíró Sebastian kifejtett formában emlékezik meg arról, hogy Adler ereje követőinek „hit”-ben állott⁷.

⁷ Uo. 75.

A Napló e három fázis mesteri egymásraépítésével feltárja e pszicho dinamikai folyamat egészét, az elviselhetetlenségig fokozza a felelősség, a lelkiismeret feszültségét, hiszen Sebastian abban a hiszemben ül neki Napló-jának, hogy azt az Adlert kell neki most gyilkosságért elítélnie, akit ő indított el a menekülés, azaz az *emberi deklasszáció*, a most bizonyossá váló *végzetes bűn* útján.

Igen találó és drámai írói fogás eközben az, hogy Adlert Werfel vöröshajú fiúnak ábrázolja. Ennek van némi pszichológiai jelentősége is, de fontosabb annál az a funkcionális feladata, hogy egy megkopaszodott egykori vöröshajú ember külseje jellegében rendkívül megváltozik, s ez szinte már elegánsan magyarázza is Sebastiannak azt a tévedést, hogy miért hitte az eléje kerülő elítéltről azt, hogy az azonos egykori áldozatával. A regény egész architektonikája nyomban megingott volna, ha ez a láncszem nem elég teherbíró.

Sebastian szembenézése a múltbeli eseményekkel, s most tudjuk ezt a maga teljes meghatározottságában újra kimondani, egyben leszámolás az 1914 előtti korszakkal is. A pszicho dinamikai folyamatot újra és kritikusan átélő Sebastian előtt világossá válik, hogy *küzdelmük a kisebb érték harca volt a nagyobb érték ellen*, hogy kezdeti küzdelme önmaga elismeréséért észrevétlenül átsapott a nagyobb érték lerombolásába, a nagyobb érték megsemmisítésének helyenként önmagát is váratlan helyzet elé állító 'hajlandóság'-ba, netán egyenesen örömebe vagy kéjébe.

E harc környezet is számottevő tanulságokat hordoz. Az 1914 előtti világ rendje világosan reprodukálódik *Az érettségi találkozón* is, az arra a rendre vonatkozó explicit reflexiók bőségesen motiválják a találkozó estéjének társalgásait. A kisebb érték harca a nagyobb érték ellen azonban nem áll kauzális, netán genetikus kapcsolatban e renddel, magyarán nem ez a rend kívánja meg vagy írja elő e küzdelmet. Ez a *Törless* esetében is így van, még ott sem a katonaiskola követeli meg Basini megkínztatását. A kisebb érték harca a nagyobb érték ellen tehát – s ez már a kortörténeti értékelés egyik legfontosabb eleme lesz – *magából az emberből*, az ember számára rendelkezésre álló furcsa „szabadság”-ból következik, amely mögött kétségtelenül ott áll egy már a maga valóságos jelenében is mitológikussá váló rend, de amelyik mégis váratlan szabadsággal ruházta fel az embereket. Werfel regénye azt mondja, hogy a kisebb érték nagyobb elleni harcából következően nem tudtak élni azzal a szabadsággal, amit a kor nyújtott az ember számára.

Nem lehetséges természetesen egy mű, vagy akár egy szerző alapján azon fontos tendenciák teljes rendszerét érzékeltetni, melyek a Monarchia utóéletére vonatkoznak. E werfeli mű azonban talán alkalmas az egyik fontos vonulat érzékeltetésére, hiszen Kosztolányi *Aranysárkánya* vagy Babits *Halálfiatai* sem igen mond mást a maga visszapillantásában, s jóval áttételesebb formában meg sokkal gyakoribb ez a végső eredmény.

KISS, Endre: Under the Mask of Conventionalism

(About Franz Werfel's *Bachelor's Day*)

Franz Werfel's *Bachelor's Day* was floating in the history of his reception like a sleepwalker in the environment of the great artistic success. The success already almost always definitely assured was serious in every case, on which a German (Austrian) fate book (*Schicksalsbuch*), taken in the best historical and psychological sense, can rightly reckon. The years 1928-1929 thus offered to *Bachelor's Day* the chance of an enorm and worthy, i.e. not superfluously commercial success.

What makes the *Bachelor's Day* (almost) a masterpiece, is not at all put by the poet in the foreground of the horizon of the reader. We could rightly say of Hofmannsthal's famous word, already also differently revindicated by Hermann Broch: the intensity is here hidden, indeed *not on the surface, but in the conventionalism*. Now, as far as the identification of a masterpiece is concerned, it is much more profitable for his future fate if it is felt *esoterically* rather than *conventionally*.

Werfel's perspective is *exceptional*. Sebastian's diary is the representation of the relationship persecutor-persecuted *from the point of view* of the persecutor himself (that should later as judge pass judgement on his former victim, *even instead of himself*, again in a fatal way). We know no other work, that would develop so exceptionally in our century the important and specific comparison from the *perspective of the persecutor*. This choice of perspective might be probably also comprehended as an *indirect polemic* against Musil. To show Basini's torture by Törless prepares many problems to the author of the *Törless*, no wonder that he integrates the insertion and the adaptation of Basini's experience in a large intellectual context.

In the retrospective view of the *Diary* realized by Sebastian, the basic paradigm of the old world appears as *the struggle of the smaller value against the greater one*, or set in a maxim: "the small value eats up the greater one". *At this point, Werfel's persecutor's perspective transforms also into an aesthetic-intellectual quality.*

The struggle against the greater value performs namely in (and in front of) an *order*, that is universally accepted, however leaves up to the actors a considerable proportion of freedom. To concretize this: it is not the order itself, that suggests Sebastian's struggle against Adler, let alone forces it. This struggle is a way of the use of this possible freedom within the order, but *the struggle for achievements was transposed to a struggle for the power relation*. The struggle of the smaller value against the greater one, even its victory over it wins its natural context in this condition of the freedom made possible by the *order*. With a profound frustration, the retrospective Werfel's Sebastian ascertains that he could not handle well with the available freedom on constructing his personality.

Kukucska Ferenc : Sziget

A három csinos nő egymás kocsiját követve érkezett a tópartra. Előzőleg egyeztették az időpontot, miszerint délben találkoznak a kisváros benzinkútjánál, onnan együtt hajtanak tovább a néhány kilométerre lakó barátnőjükhöz. Különböző részein laktak az országnak: Bianka Pestről érkezett, Judit a Dél-Dunántúlról, Rózsi az Alföldről. Együtt végezték az egyetemet, de a diploma átvétele óta egyikük sem találkozott Valival. Bianka vetette fel az ötletet - ideje lenne összefutniuk, hiszen öt évig együtt nevettek, együtt sírtak ők négyen. A péntekre eső ünnep, és az ebből adódó hosszú hétvége kiváló alkalomnak ígérkezett az emlékek felidézésére. Egy kis trécselésre vágytak, többek közt arról, hogy az évek távlatából mire emlékeznek, és azóta mi is történt velük. Természetesen csakis akkor, ha rég nem látott barátnőjük benne van. Valinak tetszett az ötlet, de megkérte a telefonban Biankát, azért mert régen találkoztak, ne legyen már annyira távolságtartó, modoros, nyugodtan adja csak magát - maradjon az a dumás vagány nő, aki néhány éve volt. Bianka nevetett. Ahhoz azonban Vali ragaszkodott, hogy ő lássa vendégül barátnőit otthonában, hozzátette - örömmel lesz ő a háziasszony.

Most a parton sétálgatva izgatottan várta egykori évfolyamtársait. A barátnők ezüstszerű konvoja - mindhárom koci ezüstszerű színben pompázott - a megbeszélte időre érkezett. Vali mosolyogva nagy karlengetéssel mutatta, hova parkoljanak. Rózsi, Bianka és Judit kiszállt kocsijából - a meglepetéstől viszont elfeledkeztek barátnőjük üdvözléséről. A víz közepén álló házat bámulták. Vali nem lepődött meg, hozzászólt a csodálkozó arcokhoz. Mindenkit megejtett a látvány, főleg azt, aki először látta férjével közösen lakott birtokukat. Itt élt Vali és Gergő. Az épület egy kis szigeten állt, ami köré mesterséges tavat álmotdtek, és valósítottak meg. A munkálatok előtt egy mező közepén álló módos tanya fogadta volna a most érkezett három csinos nőt, akik most szó nélkül csodálták a különös helyre létrehozott építményt. A vízparton még látszottak a földgyalu nyomai, egy lánctalpas magára hagyatva állt a fűútvonal mellett a lejárójánál. Bianka tért magához először.

- Anyám! - dörzsölte meg a szemét - én még ilyet nem láttam. Varázslatos ez a hely!

- Sok munka volt vele, majd beszélünk róla. De menjünk, kész az ebéd. Akar valaki evezni?

Bianka vállalta, hogy beviszi a házhoz a csapatot, igazán nem árt egy kis testmozgás a vezetéstől elgémberedett tagjainak. Kipakoltak az autókból, lezárták azokat, csomagjaikat a két - kissé vízből kihúzott csónak közül a nagyobbba hordták. Miután minden bekerült, Vali irányításával betolták a csónakot a vízbe, beültek. Könnyen indult a közös beszélgetés miközben a vízen ringatóztak, néhány mondat után már egymás szavába vágva mesélték, kivel mi történt, milyen változások tarkították életüket. A csónak viszont Biankának köszönhetően alig haladt.

- Húzd meg csibém azokat az evezőket, mint ha élnél! Te akartál belekóstolni a vízi közlekedés orgazmusába. - Rózsi kuncogva beszélt Biankához, mulatva azon, milyen nehezen boldogul az evezőlappátokkal.

- Tényleg lányok! Megmondaná valaki, előre megyünk vagy hátra? - Judit ártatlan arccal nézett a többiekre. - Leginkább a célfotó miatt érdekel.

- Ne bántsátok már! Lehet, nem is ült még ilyen lélekvesztőben - Vali szólt a csónak orrából.

- Ha minden nap megtenné az utat, mint Charon... még kereshetne is vele - Rózsi megveregette Bianka vállát. - Fel a fejfel anyuci, turbózd fel magad!

- Cseréljünk Bianka? Evezzek? - Vali komolyan tette fel a kérdést.

- Bírom - lihegte Bianka - és keményebben húzta a lapátokat. A csónak meglódult.

- Add át Valinak Bia. Ő van otthon, jobban érti ezt a műfajt. Ha így haladunk, este lefekvéskor ebben a szárnyashajóban vehetem fel a bébidollt. - Judit vágott egy grimaszt az evezőkre.

- Nem kell átvennem, mindjárt kikötünk - Vali mosolyogva rázta a fejét. - Én sem csinálnám különül. Akad néhány palack megszögő a hűtőben. Bianka, igyekezz! Megszomjaztunk!

Biankának az utolsó méterekre sikerült összeszednie magát - hála a rendszeres tornának. Most jól jött a kis tartalék energiája, így nem kellett a barátnői előtt leégni, hisz vállalta, befuvarozza őket a szigetre.

A ladik eleje megfeneklett a parton, Judit kiugrott. A másik három lány kiadogatta a csomagokat, utána ők is kiszálltak. Kijebb húzták a partra a csónakot, mindegyikük felkapta poggyászát, és elindultak Vali után. Érdeklődve tekintettek szét a kicsiny szigeten. A ház élénkvörös cserepei és rajtuk a napelemek - jól mutattak a fehér falak felett. Néhány mostanában ültetett fa pótolta valamelyest a hiányzó kerítést. Két fekete dobermann rezzenéstelen tekintettel szemlélte a közeledő társaságot. Morgásuk egyre félelmetesebbé vált.

- Zénó, Plútó a helyetekre! - parancsolta vissza a két kutyát Vali. - Hölgyeim csak a közelemben maradni, mert bolond jószágok az aranyosaim. Kevés emberrel találkoznak.

- Úgy döntöttem nem úszom át a szigetedre kétes szándékkal - mondta Judit szorosán Vali mellett lépkedve. - Az ölebeiddel nehezen barátkoznék meg. Mert ugye, ha mögöttem loholnak, körülményes lenne a dolog.

- Ha Vali nappal kíván egy menetet Gergővel nyitott ajtó mellett, nem hiszem, hogy váratlanul megzavarná őket valaki. Bizony mondom, jól jön olykor a tökéletes biztonság - bólogatott Bianka.

- Mert téged csak deréktől délre érdekeltek a dolgok - szólalt meg Judit. - Persze akadt azért kivétel...

- Az is déli fekvésű volt. Arra a leszbikus csajra gondolsz az évfolyamból?

- Arra szívem. Nagyon tetszettél neki. Veled akart aludni egy komolyabb piálás után, te meg kilökted az ajtón. Pedig csak megjött a bátorsága...

- Ma sem aludnék nővel semmi pénzért. Lehet egészséges vagy leszbikus, zavaros. Én a kemény férfit szeretem magam mellett érezni. Na, hol az a pezsgő?

- Szó sem lehet róla, hogy mosogass helyettem! - hártotta el Rózsi ajánlkozását ebéd után Vali. - Ti most vendégek vagytok, nem konyhalányok. Bezárom a kutyákat, kiültök a teraszra pezsgőzni, én pedig rendet rakok a konyhában. Ha végeztem, megyek én is.

- Főnök szava isten szava - mormolta maga elé Bianka. A hűtőhöz ment, kivett két üveg Törley-t, a tároló szekrényből poharakat, tálcat. A poharakat a mosogatónál előblítette.

- Gyertek barátságosnőim, nosztalgiazzunk Józsi bácsi buborékai mellett.

Az országút felől halk járműzajt hallottak. A szerszámos kamrában dühödten vakkantottak a kutyák, lábaikkal próbálták kinyitni az ajtót, sikertelenül. Enyhe szellő fodrozta a víz felszínét, csobbanások szakították meg a viszonylagos csendet. A vízben halak vadásznak egymásra - nem szegve meg a régi szabályt: a nagy hal általában megeszi a kisebbet. Mint köztudott! - mondta egy újabb csobbanás után Judit. Vali végzett a konyhában, megtörölte a kezét, levette a kötényt, kiment a teraszra. Töltött mindenkinek, legvégül magának, bedobta a kukába az üres üveget. Hozott két újabb palackot és leült a barátnőihez.

- Munícióval rendesen el vagyunk látva, e felől tájékozódtam a frigóban. Jut eszembe a téma kapcsán: a bőröndömbbe még otthon betévedt két már nagykorú aszú, majd azokat is kivégezzük alkalom adtán. De mást akarok mondani. Valikám, olyan idilli itt minden, mint egy Agatha Christie regény első oldalain. - Bianka ajkaihoz érintette a poharát. - Csak nem valami vihar előtti csendbe kerültem? Huhh! Rágondolni is félelmetes.

- Itt nem kell félned semmitől - Vali kortyolt egy keveset. - Gergőnek mindig mondom, ez a nyugalom szigete. Persze ő csak nevet ezen, a civilizáció teremtette gondok és az emberi gyarlóság elől nem lehet elbújni. Akár így van, akár másként, én kitűnően érzem itt magam.

- Kinek az ötlete volt ez a nyugalom szigete? - kérdezte Judit?

- Gergőé. Ő látott valahol hasonlót. Megtetszett neki.

- Nem kevés pénzbe kerülhetett...

- Nagypám meghalt három éve, én örököltem utána. Vállalatai voltak.

- Az egyetemen is jól ment neked, saját lakásban laktál, mindig a legújabb kocsiból szálltál ki...

- Nagypa szeretett engem. Jobban, mint a szüleimet. Hogy miért? Talán, mert én is tiszteltem őt, szerettem... Mivel a szüleim már nem éltek, én lettem az egyedüli örökös.

- Valamit nem értek - Rózsi letette a poharát. - Azt mondod, Gergő ötlete volt ez a kis paradicsom. Gergőre úgy emlékszem az egyetemről, mint aki imádja a várost, a nyüzsgést, a rohanást.

- Ezek ma is a lételemei. Mégis ő győzött meg, hogy nagy szükségünk van egy ilyen kis szigetre. Ez utána volt, hogy nagypa meghalt, és jönni kezdtek a pénzek. Először azt javasolta, járjuk be a világot, sokáig elég lesz az örökség. Én azt mondtam erre, menjünk néha el, rendben, de a vállalatokat is menedzselni kell valakinek, eladás helyett. Nem akartam nagypa élete munkáját elkótyavetyélni. De ha megtartjuk, ki irányítsa az üzletet? Keressünk egy alkalmas idegent? Megbízunk-e majd

benne? Gergő megértett. Így aztán ő vállalta cégeink menedzselését, és ide jön haza munka után megpihenni...? feltöltődni...? Valami ilyesmiért kellett ez a ház neki. Persze megtartottuk a városi lakásunkat is, de itt kint a tavon vagyunk többet.

- És honnan tudod, hogy jól megy az üzlet, - kérdezte Bianka - ugye nem értesz félre?

- Világos a kérdésed. Megbízom Gergőben - ha erre vagy kíváncsi, mert jól vezet a cégeket. Persze nagyritkán belenézek a papírokba, könyvekbe, és eddig ott mindent rendben találtam. Valamennyire frissen kell tartanom a tanultakat, ezért foglalkozom a vállalat ügyeivel időnként. Hisz ezt tanultuk mindannyian. Ezt is.

- Iszunk is, vagy csak a száraz üzlet? - Judit kibontotta az egyik pezsgőt, töltött magának. A megrovó tekinteteket látva öntött a másik három pohárba is. - Végre valami rosszállást látok a szemetekben. Mentségetek, hogy egy jó ügy érdekében. Csirió! - koccintottak. - Ezt már szeretem. Meg még a... Beszéljünk a pasikról.

- A témánál vagyunk öreglány. Ideje lenne inkább férjhez menned... - Rózsi pimaszul nézett Juditra.

- Ismered a szakállas viccet? Nem mindegy férjhez menni, vagy férjhez járni. Én az utóbbit kedvelem.

- Az egyetemen is ezt kedvelted. Mindig attól rettegtünk, mikor tép meg valami házsártos néember, akinek viháncolsz a férjén.

- Csak azt ne mondd, különb voltál nálam. Te is megkóstoltál néhány meggyűrűzött hímet. És manapság mi a helyzet veled kedvenc erénycsőszöm?

Rózsi legyintett.

- Nem igazán találok megfelelőt. A pasik mintha tartanának tőlem. Egy-két rövidebb kapcsolat, aztán vége. Utána beletemetkezem a munkába - szerencsére van bőven megbízásom - ennyi.

- És te Bianka?

- Én? Nekem sincs állandó partnerem. Volt egy nyolchónapos kapcsolatom mostanában, de fél éve megszűnt. Úgy tűnik, mi egy szingli évfolyam voltunk, vagyunk. Imádom és nevelem a kisfiamat, Dávidot, már öt éves. Most anyámnál van lent a Balatonon, ahol nagyon élvezzi a vizet. Tényleg Vali! Nem hiányzik neked ide a szigetre egy csöppség?

Vali elfojtott egy sóhajtást. Kinézett a vízen túlra, az országút felé. Egy csapat galamb hangos surrogással kavarta meg a levegőt felettük. Töltött minden pohárba.

- Nem könnyű erről beszélnem. Mikor az egyetem közben hozzám mentem Gergőhöz, az óta vágyunk a gyerekekre. Nem jött össze, háromszor elvetéltem. Az utolsó után Gergő beleegyezett, hogy fogadjunk egy gyereket örökbe. Ha továbbra is jól halad minden, két hónap múlva lesz egy gyönyörű kisfiam, már többször láttam. - Könny csillant Vali szemében. Judit érdeklődve nézett rá. Bianka megfogta a poharát, felállt az asztaltól, lement a partra. Rózsi követte.

- Gyere csak Vali! Jön egy csónak - Bianka visszanézett a teraszra. Vali elindult felé.

- Gergő lesz az - Vali hangjából kiértett az öröm. - Ha tudnátok mennyire kíváncsi rátok!

Jóképű, kisportolt férfi szállt ki a csónakból. Dús, hullámos haja ráült a fülére, romantikus profilt kölcsönözve lányos arcának. Vajszínű mikrokord nadrágot viselt, hasonló színű sportzakót, drapp cipőt. Megállt a négy nő előtt, kivillantotta tökéletes fogsorát, körbecsókolt mindenkit.

- Kislányok! Nem változtatok! Badarságokat beszélek. Változtatok, csodás nő lett mindegyikötök. Bianka! Vörös haj, tökéletes alak. Rózsi! Fekete sörény, modell alkat. Judit! Az örök szőke. Megállnak az autók, ha sétálsz az utcán? És végül, de nem utolsósorban, az én gyöngyöm, Vali. Akit imádom.

- Te is jól nézel ki - jegyezte meg Judit. - Delon elbújhat melletted.

- Túlzol - nevetett Gergő. - Meg már öreg is. Menjünk be lányok egy italtra, nem sok időm van.

- Régen voltál ilyen udvariatlan, Gergőke. Magára hagynál négy ilyen bombázót, mikor évezrede is van, hogy nem láttuk egymást... - Judit játszotta a sértődöttet, a hatás kedvéért szipogott is néhányat.

- Belga ügyfelek érkeztek, muszáj velük lennem. Ma átvették a gépeket, reggel pakoljuk fel a kamiont - a férfi széttárta a kezét. - Három hete lezsíroztuk a szállítást. A városi házukban alszunk. Sok pénzt hoztak - dörzsölte össze hüvelyk és mutató ujját Gergő.

- És velük leszel egész éjjel? Mi meg védtelenül itt az óceán közepén? - Rózsi legörbült szájába vette ujját. - És ha jönnek a kalózok, akik nem kímélik a szüzeket sem?

- Ne aggódj Rózsikám, errefelé jól nevelt kalózok garázdálkodnak. Megkímélik a szüzeket - Gergő szigorú arcot vágott. - De csak azokat!

- Akkor menj fontos utadra dicső védelmezőnk, majd nélküled fogadjuk a hős kalózok kellemes támadását.

Gergő megivott egy pohár sört a lányok unszolására, és közölte velük, többet nem lehet, mert kint áll a kocsija a parton, vezetnie kell még este. De holnap ebédre biztos megjön, és akkor át dumálhatják a napot. Persze akkor már kellő mennyiségű alkohol társaságában. Este pedig összeütnek egy grillpartit. Az ötletet hangos ováció fogadta. Közös kikísérték a férfit a csónakhoz. Megvárták, míg átszáll a kocsijába, és elhajt a város felé. Vali kiengedte a kutyákat, utána mind a négyen bementek a házba.

A könnyű, salátákból álló vacsora hamar elfogyott, meg közben egy üveg pezsgő is. Bianka bekapcsolta a tévét, de a többiek követelték, kapcsolja ki, nem tévézni jöttek.

- Egy kis gyorsító elmenne most - miután így lehurrogatok. - Van a táskámban egy üveg Henessy is a két tokaji mellett. Érdekel valakit, ha lehozom?

- Csak nehogy sorba álljunk érte. Itt van már? - kérdezte unottan Judit. Bianka felugrott, s mindjárt hozta a konyakot. Letekerte az üvegről a kupakot, töltött az asztalon álló négy pezsgőspohárba.

- A férfiakra! - emelte magasba a poharát Judit.

- Rájuk. Csak lenne belőlük itt néhány... - cuppantott Rózsi.

- Én Gergőre iszom - mondta Vali.

- Minden ihatnánk valakire. Ez legalább négy férfit jelent - Rózsi megrázta kezét, és melázva nézte beszéd közben az imbolygó konyakot kecses ívű poharában. - Sokat tudunk arról, mik történtek az egyetemi évek alatt velünk. De vajon maradtak-e vissza olyan dolgok, netán események, amit nem tudunk abból az időből egymásról? És ez mennyire publikus? Ez az izgalmas kérdőjel, hölgyeim!

- Nem rossz felvetés. Biztos történtek ilyesmik. Akkor, hogy izgalmasabb legyen, fűszerezzük meg egy kis csavarral. Javaslom, mindannyian meséljünk el valami privát lávsztorit, amit fontosnak tartunk az életünkből. Ami velünk esett meg, de egymás előtt - és más előtt is titkoltuk valamiért. Persze név, hely, idő pontosítása nélkül. Viszont, aki akarja... Mindenkinek akad ilyen élménye? - Bianka látta az izgalmas csillogást a szemekben. - Tehát benne vagytok? - Mivel szinte egyszerre bólintott felé három barátnője, folytatta: akár én is kezdek, ha már az ötlet az enyém...

- Ne strapáld magad, még kiszáradsz. Igyál egyet, addig elkezdem - Judit maga alá húzta lábait, kortyolt egyet, nevetve megrázta a fejét. - Még ma sem hiszem el. A pali minden nőnek tetszett. Ti is láttátok, naponta elmentetek mellette...

- És nem loptuk el? Meghagytuk neked, cica? Kizárt dolog. - Rózsi nem rejtette el fintorát.

- Én voltam a legjobb nő, csak engem figyeltetek. Engem próbáltatok követni. De az tetszik...

- Nem értekeled túl magad kissé? Bármelyikünk volt olyan jó, mint te!

- Talán külsőleg. De a búra tartalma... - Judit mutató ujjával megkocogtatta a homlokát.

- Most már elég! - Bianka lecsapta a poharát, felállt, járkálni kezdett. - Mit képzelsz magadról? Egy dekával nem voltak jobb eredményeid nálunk. Azon kívül, hogy gyakrabban tetted szét a lábad, mint mi...

Ha a dékának nem játszol Monica Lewinski-t, ma sincs diplomád.

Judit kényszeredetten felnevetett.

- Ezek szerint ezt kár volt elmondanom. Máskor jobban figyelek... Egyébként az észet másra értettem. A játékunkra a titkos kapcsolatról. Ha jobbat tudtok, akkor mea culpa. Elkezdhetem? - Bianka lassan leült, ivott egy kortyot.

- Köszö - Judit aprót bólintott Bianka felé - te ma is a riválisom maradtál, akitől tartani illik. De én ilyen beteges géniusz vagyok, aki nem fél senkitől és ez által a végzetébe rohan. Mert az előzőt figyelembe véve mi az élvezetesebb? A megsemmisülés, vagy a siker illékony élvezete?

- Javult a fogalmazásod. Belekezdesz?

- Ti akartátok... A hapsi más szakra járt, körülrongták a nők. Szuper jól nézett ki, és a megfelelő helyen feltűnő domborzattal rendelkezett. Ez fogott meg engem is. Kíváncsi voltam, tényleg akkora-e? Utána mentem egyszer mikor benyitott egy bárba. A mellette lévő bárszék éppen üres volt, oda ültem. Megvártam, míg kihozzák a rizlinget elé, aztán megkérdeztem tőle, melyik itt a legjobb ital... A lényeg, tényleg akkora volt neki. Nemigen maradt kitöltetlen hely bennem, miután benyomta. De itt nem ért véget. Felesége volt, nem csekély féltékenységgel. A picsa valahonnan rájött, hogy máshol is dug a férje, nem csak otthon. A nők megérik ezt? - Judit megvonta a vállát. - Én sem tudhatok mindent. Talán otthon elmaradt a repeta.

- Ezt megérzi valaki, ha szereti a férjét - Vali lassan mondta ki a szavakat. - És tovább?

- Aztán belegabalyodtunk egymásba. Fantasztikus férfi volt, akivel mindig csodálatos a szex. Az első együttlétünk után, ha azt mondja, menjek veled a világ végére, csak annyit kérdeztem volna: most indulunk?

- Nagy hatással lehetett rád, miért nem tudtunk mi is róla?

- Ez volt a játék apropója, hogy valamiért titkoltuk a kapcsolatunkat. Hogy miért, azt talán most hagyjuk. Ezer oka lehet.

- És mi lett utána, mikor rájött a felesége? - kérdezte Rózi.

- A pasi elmaradt. Egyszer hívott, hogy nem akar válni, de nem árulta el - miért ijedt meg ennyire, mikor tudom, én is bejöttem neki. Találkozhattunk volna ritkábban, vagy ilyesmi. Mindig több szálon futó laza kapcsolatok közt lavíroztam, mondhatnám, több vasat tartottam egyszerre a tűzben. Kérdezhetnétek, mire volt ez jó? A szex miatt. Megőrülök ma is érte. Hamar kiderült, senkivel nem olyan jó, mint veled. Keresni kezdtem, de nem állt velem szóba. Mentem utána, mindhiába. Akkor kezdtek romlani a tanulmányi eredményeim. Már annyira kivoltam, hogy felmerült, abbahagyom az egyetemem. Apám erre azt mondta, ha megteszem, haza ne menjek! A tanítástom nagy teher volt számukra. Szegény ember vízzel főz, ki kellett találnom valamit. Marossal, a dékánnal nem véletlenül futottam össze. Megtudtam, reggelente úszni jár. A többit tudjátok.

- Mindig azok a nős emberek... Rózi megcsóválta a fejét. - Bár nekem is akadt, lehet, azt mesélem el, ha rám kerül a sor. - Aztán nem is húzta le többé az intim textilt rólad az a Kemény Farkas, vagy minek nevezzem a titokzatos lovagot. Szomorú lenne így a vége. - Judit felnevetett.

- Nem. A komoly feladatokat magam oldom meg. Ezek közé sorolom a bugyi eltávolítást is. Szóval Kemény Farkast, ahogy te nevezted, évekké később megtaláltam az interneten. És a textil újra lekerült.

- A kis kékharisnya! Akinek minden bejön - Bianka töltött. - Ki folytatja?

- Éppen te is fokozhatod az erotikus mutyikat - Rózi grimaszt vágva ingatta a fejét. - Ezáltal kevésbé ismert oldalainkról is lehull a függöny. Mindezt huncut titkok közepette. Nagyon baró.

- Éveken át barátnők voltunk, mégsem beszéltem nektek valamiről. - Bianka hangja komollyá vált. Összeráncolt homlokán, távolba révedő tekintetén látszott, még most sem igazán biztos benne, hogy el kell-e kezdenie. Vagy mást takar a testbeszéd? Valit érdekelt volna az igazság, de nem tudta eldönteni, mi lehet az. Csak várt. Érezte előbb-utóbb kiderülnek az elhallgatott dolgok. Valamiért fontosnak tartotta, hogy így legyen. Bianka újra belefogott. - Talán most van itt az idő, hogy beszéljek erről. Nem mondtam el nektek, ki a gyermekem apja... Pedig gyakran kérdeztétek. Hogy miért nem mondtam el? Erről ejtenék néhány szót.

Arra még emlékeztek biztosan, hogy megválasztottak a kerületben önkormányzati képviselőnek. Az a kis tiszteletdíj is jól jött. Otthonról kevés pénzt kaptam. Beszéltem erről nektek anno. Hogy miért nem mindenről, arról itt az élő példa Judit. Nem mondtunk el mindent egymásnak. Elbohózkodtunk, együtt ittunk, közösen buliztunk, de akkor sem kerültünk igazán közel egymáshoz. Szerintem mindenkinek maradt egy kis titka - egy aranyemberi eldugott sziget - ahol a többiek nélkül, valami álomkrapeknak gondolt csodakakással éreztük volna igazán jól magunkat. Szerintem féltettük a hapsijainkat, mert ismertük egymást. Féltünk az elrablásuktól.

Hosszú csend telepedett a szobára. A hatalmas ingaóra, mint ha azt ismételtette volna: igen, igen, igen. Vali szólalt meg.

- Folytasd.

- Mikor bekerültem a testületbe, én voltam a legfiatalabb. Voltak idősebb férfiak, mondanom sem kell, könnyű prédának tartottak. A hat közül öt próbálkozott. Volt, akit emlékeztettem a főzőcskéző, elhízott és elhanyagolt asszonyra, akinek senki nem segít becsavarni a haját. Pedig lehet, rászolgált volna az évtizedek alatt. Ne az én lábaim között felejtse el, tisztelt képviselő úr a konyhaszagot és a megunt muffot, teremtse az otthoni unalomból izgalmat! A nőkkel is bajom lett, irigyeltek. Volt, hogy mentem a folyosón, mikor mellém ért az egyik „kollegina”, azt mondja nekem: kis kurva. Én meg neki: nagy kurva. Vagy azt válaszoltam: csaj, te, ahogy kinézel, gázsit kellene fizetned a hatos út mellett egy cidáért, nem a kuncsaftnak alkudni a numerára. Ha korrupt leszel, még össze is jöhet a rá való. Viszont, ha kiderül valami, lebuktatlak.

- Nem is értem miért nem csíptek - kottyantotta közbe Judit. - És hogy volt tovább?

- Később, mikor látták a nők, hogy engem akar mindenki megdugni - velük nem is próbálkoznak - még inkább ellenem fordultak. Maradt mellettem a hatodik férfi a testületből, meg a polgármester. A polgi hatvan éves volt, nyugis jóindulatú öregúr. Aki kilógott a sorból - a hatodik férfi - húszon felüli, hozzám hasonló korú. Mellesleg egy igen jó pasi. Nézegettük egymást, de tisztességesen legyűrtük a vágyat magunkban a közelebbi ismerkedésre. Nem akarta egyikünk sem, hogy fogást találjanak rajtunk az ellenfeleink. Hárman igyekeztünk komolyan venni és vinni a város ügyeit. Nem ment. Támadtak bennünket rendesen mindenfelől, bármivel próbálkoztunk. Olyan összetűzet kaptunk, mint valaha Isonzónál a balszárny. Azt javasoltam, hozzunk össze egy testületi bulit a polgi hatvanadik születésnapja apropójából, hátha közelebb kerülünk a fehér asztal mellett egymáshoz, és beindulhat a munka a kerületért. Akkor nem kell feloszlatni magunkat, mert már az is felmerült.

- Mindig a béke híve voltál, csak a pasi neked jöjjön be először. Akadt ilyen szándék az ötletedben?

- Judit, te örök cinikus! - csóválta a fejét Rózsi - tudod, hogy akadt, akkor meg minek kérdezed? Barátnőnk érzi a lényeket, nem Bianka? - Bianka csendesen nevetett.

- Jól látjátok. Gondoltam, közelebb kerülünk mi is a fiúval egymáshoz a fehér asztal mellett. Akkoriban már nehezen túrtörtöttem magam. Kellott. Vele álmodtam, elpirultam, ha rám nézett. A srác a vacsora alatt engem figyelt. Szemei begerjedten csillogtak. Vagyis mind a ketten ugyanazt akartuk. Leírta egy papírra: én felkészültem, te kész vagy? A papírt elém toltta. Megfordítottam, annyit válaszoltam, kész. Az ajtó felé bólintott. Kimentem, pár perc múlva követett. A kocsijához mentünk, amelyből kiszállt egy férfi. Ledöbbsentem, ikrek voltak. Annyira egyformák... meg az az egyforma öltöny rajtuk. Mondta az egyikük, aki utánam jött, az öcsém most bemegy helyettem, míg mi kint maradunk. De utána vele is meg kell tenned. Mi mindent együtt csinálunk. Nem tudtam szóhoz jutni. Valami igent rebeghettem. Mind a két testvérrel a kocsiban... Amíg én az egyikkel... a másik bent volt a buliban, még táncolt is.

- És mi lett a vége, mert mások is toporognak szót kérve - Judit unottan kortyolt.

- A testületet feloszlatták, én terhes maradtam. Ma sem tudom, melyiküktől.

- Abból lett a fiad, Dávid?

- Jól kombinálsz. Csak meg ne fájduljon a fejed a temérdek gondolkodástól... Nem találkoztam velük többé hasonló felállásban.

- Happy and?

Bianka arcán titokzatos mosoly jelent meg.

- Az már egy másik történet. Rózsi, Vali, ki kezdi? - Vali töltött a poharakba.

- Kezdd Rózsi? Nekem még össze kell szednem a gondolataimat.

- Legyen. Nos. Tudtam létezik egy olyan férfi, akiről eddig beszéltek. Magamban mindig vártam egy ilyenre. Jóképű, művelt, nagy dumás, művész a szexben. Mint ismert, mi nők a viszony elején mindig idealisták vagyunk. Istennek képzeld azt, aki legféltebb kedvenc alkatrészével elrepít bennünket valami csodálatos messze világba... Már amelyikük képes erre. Senki nem javít ki? Jól esik, ha hallgatással támasztjátok alá a tapasztalataimat. Akkor folytatom ezt a gondolatmenetet. Bedőlünk mi nők, a minket akár félvállról, akár fétisként kezelő zacskót viselőknél. Még igazabb ez a tétel, amennyiben némi érzélem is kifejlődik részünkről irányukba. Minden zsványségüket megbocsájtjuk, mert élvezzük őket. Ők meg minket.

- Rózsikám elkezdenéd? - Vali poharával megkocogtatta az asztal lapját. - Még én is hátra vagyok szívem, meg aztán aludni is akarunk, nem? - Rózsi maga alá húzta lábait, és elmosolyodott.

- Jól esett elgondolkodni a kapcsolataimon, a mozgató rugókon. Izgalmasak voltak, de talán a következő hagyott igazi mély nyomot bennem.

A szüleim bort árultak, árulnak. Azon a nyáron nem találtam munkát, otthon voltam a szünetben. A bort mindig az ablakon át adtuk ki, nem engedték be a porzó veséjű piást a lakásba, nem akartunk...

- Ez ugye nem valamiféle felsőbbrendűség? - Judit ártatlan arccal tette fel a kérdést.

- Egyszerű higiénia és óvatosság. Nincs vita senkivel, ha éppen akkor tűnik el a kandallóról hét kiló arany, amíg a pincéből hozom fel a szomjoltót. A delikvens beadja az ablakon az üres edényt és a pénzt, pár perc múlva rizlinggel teletankolva visszakapja a flakont vagy a demizont. És az üzlet lebonyolódott, mindenki megy a dolgára. Ki vagy elégtve Judit baba?

- Ha-ha-ha, hogy te milyen vicces vagy!

- Egyszóval szerény, de elfogadható plusz jövedelmet hozott a bor. Anyám és apám gyárban dolgoztak, volt egy kis szőlőnk, a bor volt a mellékesünk. Egy délelőtt, mikor a szüleim kimentek a piacra, megérkezett a nagy ő reklámszatyorral, benne egy másfél literes üres flakonnal. Rövidnadrágban, jó lábakkal, izmos felsőtesttel, jóképűen. Azonnal megszólalt ott lent a biológiai vekkerem libidót irányító csengője: ébresztő! Neked Rózsi mama dolgoz lesz ezzel a sráccal, vége a henyelésnek. Ahogy hajoltam ki a pénzéért, a nagy ő elbambult a bikini felsőmben - ami természetesen jól meg volt töltve velem. De csak egy pillanatra akadt el a tekintete, mert szemtelenül megkérdezte: nem lenne kedvem kihajolva maradni estig? Ebben az esetben a bor ráér. Ezzel megkönnyítette a dolgomat.

- Haladjunk Rózsikám! Mikor vetted le a bikinid? Netán segített kibújni belőle? - Judit konyakot töltött mindenkinek, szó nélkül koccintottak, várva a folytatást.

- Sosem voltam híve a hónapokig tartó tiszteletköröknek, ezért másnap délelőtt - mikor újabb munícióért jött - nem az ablakon át szolgáltam ki, behívtam. Anyámék szerencsére nem voltak otthon, dolguk akadt a városban. Ami a lényeg, nagyon jó volt a sráccal. Amíg nem sikerült összebújni vele újra, majd megőrültem. Annyira hiányzott. Néhány alkalommal még csodálatos perceket kaptam tőle, aztán egyszerre csak elmaradt. Nem jött többet borért. A betege lettem ennek a hapsinak, meg a teljesítménye hiányának, miután hiába vártam. Napokat bögttem, hogy miért hagyott el ilyen pofátlanul, szó nélkül. Hogy mi rosszat tehettem?

- Ezek szerint happy end helyett könnyek?

- Hát a szünet hátralévő részében sokat bögttem. Arra gondoltam, majd őszre, mikor elkezdem az egyetemem, elfelejtem a gazfickót. Hát nem sikerült elfelejtenem. Egyik nap megláttam az elsősök között. Ő is felfigyelt rám, de nem állt velem szóba, mert az oldalán lógott egy nő. Az orrával turkált a hajában...

- Az egyetemen találkozta veled? - Vali elkerekedett szemmel kérdezte. - Nem irigyellek érte.

- Hát oda akartam menni, hogy elküldjem valahová, de ahogy ott feszített a kis Barbie-babájával az oldalán... Meggondoltam magam, nem szóltam.

- Nem úgy ismerlek... - szólt Judit.

- Akkor jól ismersz - vágott huncut mosolyt Rózsi. - Vártam a pillanatot, mikor egy keveset törleszthetek. A könyvtárban futottam össze vele két könyvespolc között, nem tudott meglépni. Láttatok volna a képét... Úgy nézett rám, mint aki nyomban maga alá rottyizik. Tényleg lányok, szerintetek is ennyire félelmetes vagyok?

- Az nem kifejezés, aranyom - bólogatott Judit. - Csodálom, hogy szegény fiú ott a könyvek dzsungelében nem kapott szívszélhűdést, önző nemi felindultságod miatt.

- Judit drága! Csak egyet kívánok neked. Három hónapig még képen se láss fütyit!

- Bármit kívánj, csak azt ne! Babonás vagyok, még beteljesedik.

- Szóval ott a könyvtárban megkérdeztem a halálra vált nagy őt, miért tűnt el a képből? Elmesélte... bár ne kérdeztem volna. Akkor kezdtem megutálni a nőjét, a kis Barbie-t, mert ő volt a távozás oka. Ajánlatot tettem egykori borlovagomnak, hogy feküdjünk le...

- Mit? Azok után, amit veled művelt? - Vali csak rázta a fejét.

- Így láttam helyesnek - Vali figyelmesen Rózsira nézett.

- Rosszat kérdeztem?

- Nem, de valóban ezt a megoldást tartottam megfelelőnek.

- És lefeküdtetek újra?

- Néhányszor igen. De az egészségtől felfordult a gyomrom, elegendem lett a srácból, dobtam. Most már ő akarta a folytatást, de lezártam vele, meguntam.

- Mondd el ki volt ő? Tényleg érdekel, hogy nézett ki... - Vali felállt, körbe járta a szobát.

- Mire gondolsz? - Bianka telefonja sms érkezését jelezte. Mindenki felé nézett.

- Olvasd már el, kicsi rigó! - Judit töltött a poharakba. - Ne csigázz már bennünket. - Bianka elolvasta az üzenetet, nagyot nyújtózott, majd félredobta a telefont.

- Anyám írt, hogy Dávid nem eszi meg a karalábéfőzeléket, és hogy mit csináljon? Semmit. Délután biztos teleetette csokival. Nála ebből áll az unokázás. majd megoldja. Más. Csajok! Unom ezt a kitarukozósdit! Hagyjuk a fenébe, jobb ötletem támadt - Bianka felhajtotta az italt a poharából és fejét jobbra-balra mozgatva megropogtatta a nyakát. - Dumáltunk, ettünk, ittunk, egyszóval növesztettük a kuffert. Rendesen habzsoltuk a kalóriákat. De valami kimaradt.

- Éspedig? - Rózsi ásított.

- A sport. Mindannyian vigyázunk az alakunkra... Ússzunk egyet.

- Becsavarodtál? Ebben a sötétben? - Rózsi elképedve nézett Biankára.

- Méghozzá meztelen... Délegyházán nem ódzkodtatok, pedig nappal volt meg közönség is. Vagy hiányzik a nagydémű?

- Nem azzal van baj, hogy meztelen... Először a tévé, most meg az úszás. Miért lógsz te ki mindig a hülye ötleteiddel a sorból?

- Ha nem jöttök, mehetek egyedül is - Bianka felállt az asztaltól. - Nekem kell a mozgás egy ilyen tintaparti után. Rendbe teszi a gyomromat. Valika! Adnál egy törölközőt? Meg a kutyusokon behúznád a fécet?

- Menjünk mi is drágáim - Judit felcihelődött a fotelből. Haját kezével, mint ha tükör előtt állna akkurátusan két oldalt megigazította. - Ha erre hajózna ritka szabad napjai egyikén Odüsszeusz, ne csak Biácskát nézze szírének.

- Komolyan mondom, elment az eszetek! - Rózsi Valira nézett. - Te mit szólsz ehhez?

- Mit mondjak Rózsikám? A vendégeim ők is. Hozok törölközőket. - Rózsi megrázta a fejét.

- Ezt a kor hozza, vagy valami kór fertőz? - megvonta a vállát. - Hozz nekem is egyet.

Kint felugattak a kutyák. Trappoltak a ház körül, majd elhallgattak.

- Hát ez meg mi volt? - állt fel a székből Rózsi. Felkapcsolta a kinti villanyt, elhúzta a függönyt, kinézett az ablakon.

- Nincs ott senki - szólt Judit - csak izgatottak a fiúk. Rég nem láttak négy pucér nőt egyszerre.

- Méghozzá csúcsmínőséget - toldotta meg Bianka. - Tényleg Vali, hogy oldják meg a portásaid?

- Hozzák a szukákat időnként fedeztetni. A városból meg a környékről.

- Megnyugtattál. Már aggódtam a sivár szexuális életük miatt.

Bianka ledobálta ruháit az egyik székre. Judit és Rózsi is ezt tette. Mire Vali megjött a törölközőkkel - három meztelen nő várta, kezükben poharakkal, pezsgőt szürsölgetve. Ő is levetkőzött, ivott egyet és kilépett az ajtón.

- Mellettem gyertek lányok. Plútó, Zénó nyugi! - A kutyák hang nélkül, éberén követték őket, míg leértek a vízhez.

- Minden rendben lesz kislányok? - kérdezte Vali. - Van ahol négy méter a mélység...

- Majd vigyázunk egymásra! - Bianka már ugrott is a vízbe. - Gyertek utánam, éjszakai sellők!

A hold - mint egy kamasz a lányöltöző ajtajára fűrt lyukon - kíváncsian kukkolta a vízben úszkáló, önfelédten pancsoló, négy pompás női testet. Felhő nem mozgott az égen, a sötétben szikrázott a fény a lányok bőrén, megcsillant a felkavart hullámokon. A kis csapat újra gyerekké vált, gondtalan, játékos bakfisok lettek, akiket még nem foglalkoztatott az irigység, ármány, hűtlenség.

Bianka lépett ki először a tóból, Rózsi kiáltott utána.

- Mi van veled, Bia? Eddig tartott a sportrajongásod? Nem is úsztál egy rendeset, a micsodád talán még száraz.

- Ne az én micsodámmal foglalkozz, nagyszájú! Van, aki azt rendesen megteszi helyetted.

- Mi történt, Bia? Nem érted a viccet?

- Unom már, hogy állandóan engem... - Bianka nem fejezte be a gondolatot, figyelmét az ismeretlen zaj jobban lekötötte, mint az induló vita. Az országút felől botladozó lépések közeledtek a sötétben a tó partja felé. A felrúgott kavicsok, az alig elfojtott dühös káromkodás és egy gyerek sírása óvatossággal vegyes érdeklődéssel töltötték el.

- Te Vali! Járnak hozzátok vendégek ilyen későn is?

- Ha valaki jön hozzánk, mindig telefonon egyeztetünk előre.

Az út felől kétségbeesett női hang kiáltott:

- Hallom magukat. Segítsenek, kérem! Valami edény kellene - víznek.
- Mi történt? - kiáltott vissza Vali.
- Kilyukadt az autóm hűtője, elfolyt a víz. Nem áll meg senki, hiába integetek.
- Segítetek, várjon néhány percet! - Vali elszaladt a ház felé, pár percen belül megjött. Kezében ruhák és egy műanyag kanna, nyakában zsinóron zseblámpa lógott. Lihegve mondta: a kutyák miatt mentem egyedül, kiszámíthatatlanok, ha idegen fut előttük. Törölközzetek meg. Itt vannak a ruháitok, vegyétek fel, hűvös van. Én már felvettem az enyémet, kiviszem a nőnek a kannát.
- Veled tartok - mondta Rózsi.
- Egyedül is menni fog - Vali elindult a csónak felé.
- Vali! Sötét van, ki tudja...
- Jó! Bia, Judit! Maradjatok itt, mindjárt jövünk. Akadt egy testőröm. Ha a kutyák nem észlelnek intenzív mozgást, nyugodtan maradnak. - Vali beült a csónakba a két evező közé. Rózsi a súlypont miatt mögötte foglalt helyet a csónak farában. Vali szánta a síró kisgyereket. Egy pillanatra elképzelte, ha ő és leendő kisfia kerülneek hasonló helyzetbe, mennyire hiányozna a segítség. Ezért most nagyon akart tenni a cérnavekony hangú kislegényért, amire anyja képtelen, de amiért nem hibás. Vali kiért a partra. Az idegen nő kezét tördelve mondta, amint kilépett a csónakból a vízbe.
- Jó estét hölgyem... és elnézést, hogy ide rángatom.
- Semmiség. Ha tudok, segítek.
- Köszönöm, hogy kijött. Láttam az autóm műszerfalán, hogy mindjárt felforr a víz, meg kellett állnom. Aztán láttam egy házat elérhető távolságban, ahol fény világít. Meg hangokat hallottam, azért kiáltottam segítségért.
- Nem kell mentegetőznie, ez a természetes. Hoztam kannát és tölcserűt...
- Anya félek! - gyermekhang szólt sírással küszködve.
- Ne félj kicsim! A néni jót akar, hozott kannát, hogy tovább tudjunk menni.
- De anyukám, ha megint meg kell állnunk valahol? Olyan sötét van mindenfelé...- Vali átérezte az idegen nő tehetetlenségét. Megint arra gondolt, mi lenne, ha ő kerül egyszer a gyermekével ilyen helyzetbe.
- Hogy hívnak kisfiú?- Vali leguggolt a gyerekekhez.
- Péternek - szipogott a fiú.
- És nagyon félsz?
- Igen - tört ki a zokogás Péterből. - Amióta apa elment az óta.

Egy, az országúton elsuhanó autó reflektorai megvillantották a fiú arcán a könnyeket. Vali rápillantott a gyerek kezét fogó anyára. Harmincon túl lehetett valamivel, vékony, karikás szemű, az ő szemében is könny csillant. Vali felállt, türelmesen szólt a nőhöz.

- Látom a kisfiát, nagyon fél. Jöjjenek, aludjanak nálam, ha nem sértem meg. Reggel, pedig elindulnak világosban.
- Ne haragudjon, nem tehetjük. Már így is problémát okoztunk maguknak. - Péter megrántotta az anyja kezét.
- Anya! Aludjunk a néninél. Olyan rendes...
- Köszönöm a lehetőséget. Hát nem is tudom... Talán elfogadom...
- Örülök, hogy így döntött. De guruljon le a kocsijával az útról ide a tópartra, ha megkérhetem. Nehogy beleszaladjon valaki. Ezen a pár méteren nem megy tönkre a motor.

Miután az ismeretlen nő lezárta kocsiját a vízparton, ismét mentegetőzni kezdett.

- Amikor megálltam itt a lejáró előtt és hallottam a túlsó partról a hangokat, láttam a ház ablakaiban a fényt, elindultunk a fiammal a tó irányába. Itt állt a lejáró mellett ez a három ezüst színű autó, előttük meg az a nagy fekete. Alig lehet a sötétben észrevenni. Ezeket látva mertem segítséget kérni. Ha ennyien vannak, talán valaki...

- Érdekes - jegyezte meg Rózsi - négy autó?
- Nézzük meg - ajánlotta Vali. - Biztos beállt ide valaki. - Lámpája fényével megkereste a kocsikat. Odament, körbejárta egyenként mindegyiket. - Nincs semmi baj, épségben a verdák. Jönnek hölgyeim? És te Péter? Itt a csónakunk, én evezek...
- Bianka és Judit meglepődtek, mikor Rózsi után kiszállt az idegen nő a gyerekekkel. Végül Vali.
- Ti aztán nem lopjátok a napot éjszaka sem - kapta el a tekintetét Valiról Péterre Bianka - éjjel is találtak vendégeket. Mi tartott eddig?
- Vali részletesen elmondta a történeteket. Rózsi furcsállta, hogy Vali mindent részletesen elmesélt, de nem ejtett szót az autóról.
- Muszáj volt ezt tennem - fejezte be Vali.
- És akkor most felborul a szállásrend?
- Semmi nem borul fel, Bianka. Miért borulna? Mielőtt építettük a házat, terveztettem hozzá egy gyerekszobát - hangszigetelt ajtóval, falakkal. Olyan megfontolásból, ha a nappaliban nézzük a tévét, netán buli lesz ismerősökkel, a gyermekem nyugodtan alhasson. Ott alszik ma Péter, miután az anyukája megnyugtatja.
- És utána az anyuka kivel csicsikál?
- Bianka! Ne igyál többet! - Rózsi felháborodott hangon folytatta. - Mit érdekel téged, ki kivel alszik?
- Engem? Nem érdekel... Alhat velem a kishölgy, ha elaltatta a fiát. Akkor szunyókálhat mindenki egyedül.
- Nem, nem - ingatta a fejét Vali - te vagy a vendég Bianka. A kisfiú édesanyjával a hálószobámban alszom.
- Fáradt vagy Vali. Egész nap minket szolgáltál. Ragaszkodom hozzá, hogy kipihend magad. A hölgy velem alszik.
- Köszönöm a kedvességed, de velem. Ebben nem tűrök ellentmondást, vendég vagy.
- Bocsánat, hogy eddig nem mutatkoztam... Teri vagyok. - A nő szemét lesütve állt a fia mellett.
- Anyát Terinek hívják igen - ugrándozott Péter - de megnézhetem, hol fogok aludni, néni?
- Persze Peti. Gyertek anyukáddal mellettem, mert a kutyáim harapnak.
- Vali ment elől. Mikor már előtte mindenki belépett a házba, belülről bezárta az ajtót, elfordult, a kulcsot a zsebébe tette.
- Gyere Teri. Meg te is Péter. Megmutatom, ki hol alszik. - Vali kinyitotta a gyerekszoba bőrrel borított ajtaját.
- Itt fogsz aludni Péter. Na, hogy tetszik?
- Nagyon szép Vali néni. És a játékokkal is játszhatok?
- Amelyikkel csak akarsz. Reggel egyet el is vihatsz. Majd gondold ki melyiket. Maradj itt, ha tetszik. Addig anya megnézi, hol fog aludni.
- Vali előre ment. Kinyitotta a hálószoba ajtaját. Mindent alaposan ellenőrzött. A két magas beépített szekrényt bezárta, kulcsait kivette a zárból, bedugta a szőnyeg alá. Teri elcsodálkozott.
- Miattam zárod be a szekrényeket? - kérdezte szomorúan.
- Ne butáskodj már - nyugtatta meg Vali. - Más okom van rá. Ami hidd el nagyon komoly. Holnap megtudod. Altasd el Pétert, aztán gyere egy kis stresszoldóra. Mi addig iszunk egyet, meg dumálunk is.
- Köszönöm a kedvességed - Teri átment a gyerekszobába, becsukta az ajtót. Vali nem húzta be maga után a háló ajtaját, a nappaliba ment, leült Rózsi mellé.
- Na! Lassan rendeződnek a dolgok - mondta - minden a helyére kerül. Üljetek ide közelebb a folyosóval szembe. És figyeljetek! Innen látjátok, ha valaki kijön vagy bemegy valamelyik szobába! Mindjárt jövök. Felállt, kiment az udvarra.
- Mik leszünk mi itt? - kérdezte mérgesen Bianka. - Beépített titkos megfigyelők?
- Kezd begolyózni a csaj - fűzte hozzá Judit. - Az udvarról üvegsörömpölés hallatszott. Mint, ha ütemesen törné valaki az üveget valamilyen célból.
- Hát ez meg mi? - Bianka idegesen fészkelődött. - Ez a Vali tényleg begözölt.

- Szerintem elmondja, mi folyik itt - Rózsi tünődve beszélt. Megfogta a fotel karfáit, felállt. – Megnézem. Kilépett volna az ajtón, de a kutyák fenyegető morgására visszahőkölt.
- Várj, Rózsi! - hallották Vali hangját - mindjárt megyek. - Üvegcserepek betonhoz csapódása hangzott, utána csend lett.
- Na! - lépett be Vali - rendbe tettem nagyjából a dolgokat. Mint a klasszikus mondta: a gép forog, az alkotó pihen.
- Mi az istenről beszélsz? - kérdezte Bianka. - Meg mi volt ez a csörömpölés az udvaron?
- Délután még te példálóztál Agatha Christie-vel. Nos, tényleg hasonló a helyzet. Idilli volt, mikor megjöttetek, most pedig következik az olvasó beavatása a titokba. Bár egy kissé különbözik a helyzetünk. Elmarad a gyilkosság.
- Nem ihattál annyit, hogy totál beflugosodj! - Bianka felugrott a székről. - Miféle gyilkosság? Legfeljebb te vagy a gyilkos, az esténk hangulatát készíted ki!
- Én valódi gyilkosságról beszéltem - Vali szinte kiáltott.
- Vali! Miért ordibálsz? - kérdezte Rózsi csendesen.
- Azért Rózsikám, hogy a szobámban is hallható legyen.
- Te tényleg meggárgyultál! - Bianka már toporzékolt.
- Na, ez az este tényleg halálos sebet kapott - Judit befejezte a körmei részlezését, lefújta kezéből a szarureszeléket. - Hölgyeim, nem gondoltam volna, hogy a nyugalom szigetéről egyenes út visz a baljós végzet irányába...
- Tartogasd az unalmas dumádat valamelyik kanodnak - förmedt Bianka Juditra. - Nem veszed észre, hogy a nebántsvirág lelkületű kis háziasszonyunk mivel gyanúsítgat bennünket? Csak azzal a csekélységgel drágám, hogy ki akarjuk nyírni.
- Nem ti - Vali ismét hangosabb volt a megszokottnál - legalább is nem közvetlenül.
- Kedves hullajelölt kiscsibém. Engem nem könnyű kizökkenteni, de magyarázatot is tudsz adni ehhez a baromsághoz? - Judit fészkelődni kezdett, így jelezve, várja a választ.
- Azt is mondhatnám, összeállt a kép. Ha nincs az a kilyukadt hűtő... reggel valószínűleg már nem élek. Mert csak ez lehet a magyarázata a furcsán egymásba kapcsolódó eseményeknek.
- Vali! Mondd, már kérlek, hogy ökörködsz - Rózsi szinte könyörgött. - Egy lyukas hűtő nem szokott életet menteni!
- Most azt tette Rózsikám - bólogatott Vali. - Bármennyire hihetetlen.
- Minket is beavatsz ebbe a rémmesébe? - kérdezte Judit.
- Parancsolj! Bár nem lesz szép történet - emelte fel Vali a hangját.
- Miért üvöltözöl egész este, Hamupipőke? Szelíd és jó vagy, nem illik hozzád az ordítózás. - Bianka nem próbálta leplezni hangjában a gúnyt.
- Már mondtam. Hogy a hálószobában is lehessen hallani mindent. Szóval, Bianka és Judit, ti még nem tudjátok, mikor kieveztünk Rózsival segíteni az asszonynak meg a fiának, nem három autó állt a tóparton, mint délután - hanem négy.
- És akkor mi van? Valaki oda állt.
- Így is van. Csak az a gond, hogy az a valaki Gergő! Az ő terepjárója áll most ott.
- Nocsak! - Judit hangjából őszinte érdeklődés villant. - Visszahozta vagy visszahozatta valakivel a kocsit. Biztos van rá magyarázat.
- Soha nem szokta visszahozni, hogy elmenjen utána mással. Ha megyek a városba, ő visz be. Az én kocsim bent van a városi házunk garázsában. Gergő nem adja át a kormányt másnak, nagyon szeret vezetni. Meg, ha valami baj lett volna, telefonál...
- Na, látod! Ha nem hív, hívd fel te és kérdezd meg, mi van.
- Nem venné fel.
- Honnan tudod ilyen biztosan?

- Úszás közben nem szokta magánál tartani a telefont, ugyanis ha egy nejlonzacskóban mégis magánál tartaná, most hallanánk, ahogy kicseng a készülék. Mert, ha nem csal a sejtésem, szeretett férjem jelenleg a hálósobánk szekrényében toporog idegesen és zavartan.

- Nem akarok visszaélni a vendégjoggal - kezdte Bianka, - de neked elment az eszed. Megőrültél. Ha tényleg ott állna és hallaná, micsoda zavaros dolgokat hablatyolsz itt, egyszerűen leereszkedne az ablakon a szabadba - és illa berek...

- Nem lenne túl egyszerű - válaszolta Vali. - A szekrény ajtaját bezártam, az ablak előtt a járdát pedig vastagon felszórtam üvegcserepekkel. Kissé kényelmetlen lehet cipő nélkül csoszogni az összezúzott pezsgős palackokon. Nem gondolod?

- És miért tetted ezt? - Bianka szikrázó szemekkel ordított.

- Nem igazán szeretem, ha meg akarnak ölni. És milyen módszert választottatok nekem? - Vali kíváncsian figyelte Biankát.

- Mi... mi az, hogy választottatok?

- Az Bianka, hogy te is nyakig benne vagy. A te ötleted volt a találkozó. Amikor az este folyamán - beszélgetés közben kaptad az sms-t, mindenkit fürdeni hívtál, pedig fáradtak voltunk. Gergő akkor érhetett vissza a városból, és jelezte neked, itt van, és beúszik a túlpartról. Megnézhetjük az üzenetet?

- Kitöröltem! - mondta dacosan Bianka.

- Mindig azonnal kitörölöd édesanyád üzenetét? Életszerűbb lett volna, ha felhív. Nem?

- Megkukultál, Bia? - kérdezte Rózsi.

- Válaszra sem méltatom ezt a szarkeverőt - vetette oda flegmán Bianka.

Vali folytatta.

- A férjem ruháit megtalálnánk a terepjáróban, ha most kimennénk. Miközben fürödtünk, Gergő kényelmesen bejött a házba - a kutyák ismerik - fel a szobába. Csak így van értelme az egésznek.

- Tegyük fel - gondolkodott hangosan Judit - az elméleted szerint történt minden. De miért volt akkor szükség Bianka feltűnően hülye ötletére a fürdészel? Lefekvés után beengedhette volna a bejárati ajtón a férjedet, aki, bocs... lerendez téged.

- Ha egyedül alszom, mindig bezárom a szobám ajtaját. Ezt Gergő jól tudta.

- A kutyák ugattak egy keveset - morfondírozott Rózsi - utána elhallgattak.

- Igen! A kutyák észlelték az úszó embert, de felismerték a gazdájukat. Folytatom...

- Semmit sem tudsz bizonyítani hülye picca - Bianka toporzékolva ütötte az asztalt.

- Van még valami. Teri velem alszik majd a szobában. De te ragaszkodtál hozzá, aludjon veled. Egy idegen nő! Amikor mindenki tudja, mennyire undorodsz más nővel egy ágyban feküdni. Ha egyedül alszom, Gergő befejezheti a terveteket.

Ekkor jöttem rá mindenre. Hétfőn beadom a válópert, viheted a szépfiúdat. - Teri lépett ki a gyerekszobából a folyosóra. Még hallotta az utolsó szavakat. Fa repedése, hangos recsenés zavarta meg a rövid csendet. Gergő jött elő a szobából fürdőnadrágban.

- Elaludt a fiam... - Teri elsápadva hol a férfira, hol a négy barátnőre nézett.

- Már minden jöttmentet beengedsz a házba te meddő kurva? - Gergő Biankára nézett. - Csak te érsz valamit ebből a kurvabandából... Gyere, menjünk!

- Kurvabanda? Nagy szemét voltál egész életedben, de Vali erről nem tudott. Tudjon meg mindent rólad. Én is szemét voltam vele szemben, de valamit enyhít a bűnünkön, ha elmondom neki. - Rózsi kinyújtott mutató ujjá majdnem elérte a férfi orrát.

- Fogd be a pofád szopós kurva - vicsorgott Gergő - amíg bele nem döngöllek a földbe! Akkor te is benne voltál a buliban.

- Benne, mert én is irigy voltam. Annyira legalább, mint ti. Viszont ma már nem tenném - Rózsi megfogta Vali kezét - Meg tudsz bocsátani nekem?

- Miért kellene megbocsátanom?

- Nézd! Nem érdemelted meg, amit veled tettünk. De kezdem az elején. Amikor az egyetemet elkezdtük, lassan összebarátkoztunk mi négyen. Te már együtt jártál Gergővel. Nagyon meglepődtem, amikor a tanévrnyitón megláttam veled. Téged nem ismertelek, de őt igen. Neki adtam ki a bort az ablakon.

- Ő volt, aki elhagyott téged a szünetben?

- Ő volt sajnos.

- De azt mondtad később is lefeküdtél vele...

- Rosszul tettem. Irigykedtem rád, irigy voltam, hogy veled van, hogy bőven van pénzed. Mást is el kell mondanom. Mind a hárman lefeküdtünk a férjeddal. Bosszúból. Mert szép vagy, mert gazdag vagy, mert jó vagy. És tiéd az álompasi. Az meg élvezte a sikert.

- De hogy tudtátok megtenni, gyakran voltunk együtt...

- Mindig volt közülünk valaki veled. Addig a másik bosszúból lefeküdt Gergővel.

- És mi van még?

- Minden mai történet főszereplője, amit előadtunk neked: a férjed. - Rózsi megcsókolta Valit.

- Bocsáss meg, újra kérlek.

- De akkor mi értelme volt a mai találkozásnak?

- A megalázásod, a jó életed miatt. Ezt mondta nekem és Juditnak Bianka. Aztán kiderült, az igazi ok a megölésed volt.

- Gergő! Miért akartál megölni? Elmondhatod, már vége köztünk mindennek, nem fordulok a rendőrséghez. - Gergő kényszeredetten felnevetett.

- Mi mozgatja a világot? A pénz. Útban voltál. Mikor a vén hülye nagyapád meghalt, kértem tőled, menjünk világot látni, de neked a cégei fontosabbak voltak. Pedig bőven hagyott rád suskát. Vártam a megfelelő pillanatot. Közben látogattam a fiamat Biankánál. Velük éltem helyetted. Mert téged hiába dugtalak, nem tudtál gyereket szülni. És fel sem fogtad mennyire fontos nekem egy hozzám hasonló poronty, aki olyan lesz, mint én. És Bianka fiút szült.

- Hát, ha olyan lesz, mint te... inkább ne legyen olyan. Biankát el fogod hagyni, a vívódásaid miatt. Minden nap látod azt a nőt, akit előtted vagy utánad ugyanazon a hátsó ülésen... Egyébként Bianka segített megerősíteni a gyanúmat. Butaság volt hencegnie egy önkormányzati képviselővel, akinek ikertestvére van és hasonló korú, mint te. Nem mindennapi egyezés veled ez a három paraméter... A másik. A nő, aki állítólag neked szült, a fogantatáskor nem biztos, hogy a te füledbe sóhajtozott.

- Szánalmas a kísérleted, ahogy éket akarsz verni közénk. Valaki elpottyantott gyereke jut csak neked!

- Soha nem leszel biztos abban, valóban tőled van-e a gyereked. Akkor este a testvéreddel is együtt volt Bianka. Mindig benned marad a kétség, Gergő. Ez lesz a büntetésed a tetteidért. A testvéreddel megromlik a viszonyod. - A férfi egyre idegesebben rázta a fejét. Bianka halkán sírt.

Volt valami szomorú, de mégis mulatságos gyötrődésükben - gondolta Judit. Mindenkit át akartak verni, Valit kinyírni. Tervet szöttek közösen a vagyona megszerzésére. Most pedig a nagy stábból az egyikük bóg, másikuk meg szerencsétlenül álldogál egyik lábáról a másikra egy nedves gatyában. Pedig Gergőnek éjjel csak ki kellett volna lépnie a szekrényből, egy párna Vali fejére... Bianka bezárja Gergő után a bejárati ajtót, a rendőrök találnak néhány nőt, de nyomot tőlük semmit. Nem lett volna rossz terv, ha nincs az a fránya hűtő, ami ereszti a vizet. Miatta oda a remélt nagy vagyon, vége egy-két kapcsolatnak, vége néhány ábrándnak. Köszönhető ez Vali éles eszének, remek taktikájának, ahogy Gergőt színvallásra kényszerítette. Érdekes, nem ilyenek ismertük. Vagy van a felhők felett egy nagyfőnök, aki így szervezte a dolgokat?

- Gergő! Szívesen venném, ha csomagolnátok Biankával. Ne akard, hogy hívjam a rendőrséget!

Vali kitérte az ajtót.

KUKUCSKA, Ferenc: Island

This short story entitled *Island*, is the latest snet by the author to Mikes International.

